

Volume 9, Issue 3, May 2022, p. 214-223

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3153>

ArticleHistory:

Received

12/03/2021

Accept

30/04/2022

**Available
online**

15/05/2022

PROBLEMS FACED BY SECONDARY SCHOOL TEACHERS IN MOTIVATING STUDENTS IN DISTANCE EDUCATION

ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİMDE ÖĞRENCİLERİN
GÜDÜLENMESİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR¹

İsa DERE²

Abstract

Distance education is a form of education dating back centuries, which is preferred to enable individuals to receive their education in cases where there are problems with access to education. Although it is an old method, it cannot be said that it completely replaces face-to-face education. The main reason behind this is the problems experienced in motivating students to the lesson in distance education. The study group of this research, which was carried out in order to determine the problems that secondary school teachers experience in motivating students during distance education, consisted of 15 secondary school teachers working in Ünye district of Ordu province in the 2020-2021 academic year. Participants were asked 5 questions in the semi-structured interview form prepared by the researcher. Descriptive analysis was applied to the answers obtained and various findings were obtained as a result of the analysis. According to these findings, the teachers defined the concept of "distance education" as an education system where the teacher and the student are physically in different environments, eliminating the access problem and using a technological tool. Distance education is insufficient in terms of low motivation of teachers and students and giving all the gains; On the other hand, it has been concluded that distance education is superior to face-to-face education in terms of time and space flexibility and diversity of visual materials, and that the most problems in motivating students to the lesson are due to the limited techniques used.

Keywords: Distance education, learning, motivation

Özet

Uzaktan eğitim, eğitime erişim ile ilgili sorunların yaşandığı hallerde, bireylerin eğitimlerini almalarını sağlamak için tercih edilen, geçmişi asırlar öncesine dayanan bir eğitim şeklidir. Her ne kadar eski bir yöntem olsa da tam olarak yüz yüze eğitimin yerini tam olarak doldurduğu söylenemez. Bunun altında yatan en temel nedenin ise uzaktan eğitimde öğrencilerin derse güdülenmesinde yaşanan sorunlardır. Ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim esnasında

¹ Bu makale 2020-2021 akademik yılında Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans programı kapsamında hazırlanan bitirme projesi için toplanan verilerden üretilmiştir.

² Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, isa_dere@hotmail.com, 0000-0002-4658-1846

öğrencileri derse güdülemede yaşadıkları sorunları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 akademik yılında Ordu ili Ünye ilçesinde görev yapmakta olan 15 ortaokul öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcılara, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan 5 soru sorulmuştur. Elde edilen yanıtlara betimsel analiz uygulanmış ve yapılan analizler sonucunda çeşitli bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulara göre öğretmenlerin “uzaktan eğitim” kavramını, öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak farklı ortamlarda olduğu, erişim sorununu ortadan kaldıran ve teknolojik bir araç ile gerçekleştirilen eğitim sistemi olarak tanımladıkları, öğretmenlerin uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimi karşılaştırmalarında dikkat dağıtıcı unsurların çokluğu, davranış kontrolünün güçlüğü, öğretmen ve öğrenci motivasyonunun düşük olması ve kazanımların tümünün verilebilmesi açısından uzaktan eğitimin daha yetersiz olduğu; öte yandan uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre zaman ve mekân esnekliği ve görsel materyallerin çeşitliliği konusunda daha üstün olduğu, öğrencilerin derse güdülenmesinde en çok, kullanılan tekniklerin sınırlı olması nedeniyle sorun yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güdüleme, öğrenme, uzaktan eğitim

GİRİŞ

Dünyada 2019 yılından sonra yaşanan Covid-19 salgını ile ön plana çıkmış olsa da uzaktan eğitim çok eskiden beri farklı kademelerde kullanılan bir eğitim ortamıdır. Yüz yüze eğitimin sınırlılıkları sebebiyle okul ve derslik ortamında yürütülmesi planlanan eğitsel etkinliklerin gerçekleştirilme olağanının bulunmadığı durumlarda, bu etkinliklerin interaktif ortamlar yoluyla ve bu eğitime özel olarak planlanmış öğretim programı ile öğretme yöntemidir (Kaya, 2002). Bununla birlikte “uzaktan eğitim” kavramına ilişkin birçok tanım yapılmaktadır. Bazıları için uzaktan eğitim hazır metinlerle kişisel öğrenme yöntemi ile aynıdır, bazıları için ise özel olarak hazırlanmış çalışma materyallerini, öğrenciler ile öğretmenler arasında bireysel veya gruplar halinde düzenli olan ve aracılı bir şekilde iletişimi de içeren bir öğretme-öğrenme sistemidir (Holmberg, 1994). Yapılan araştırmalarda tarih ilerledikçe uzaktan eğitimin tanımına da teknolojinin katıldığını görmek mümkündür. Örneğin Seaman, Allen ve Seaman’a (2018) göre uzaktan eğitim tanımı “Eğitmenden uzak olan öğrencilere eğitim vermek ve öğrenciler ile eğitmen arasındaki etkileşimi desteklemek için bir veya daha fazla teknolojiyi kullanan eğitim” şeklindedir.

1728’de Boston gazetesi tarafından düzenlenen “Steno Dersleri” adıyla başlayan eğitim Dünya’da bilinen ilk uzaktan eğitim olarak kabul görmektedir (Ülkü, 2018). İlk uzaktan eğitim faaliyetinin arkasından 19. yüzyılda İsveç’te “Mektupla Kompozisyon Dersleri” (Akyürek, 2020), daha sonrasında da İngiltere ve Almanya’da başlatılan uzaktan eğitim faaliyetleri uzaktan eğitimin tarihinin ne kadar eskiye dayandığını göstermektedir. Türkiye’de uzaktan eğitimin tarihi gelişimi incelendiğinde ilk olarak 1927 yılında mektupla uzaktan eğitim yapıldığı bilinmektedir (Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021). 1950’li yıllarda ise özellikle yabancı dil eğitiminde uzaktan eğitime yönelim olmuştur. Ardından 1968 yılında TRT’nin (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) kurulması ile birlikte televizyon teknolojisi uzaktan eğitimde bir iletişim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1982’de Anadolu Üniversitesinde Açıköğretim Fakültesi faaliyete başlayarak uzaktan eğitimin Türkiye’de hız kazanmasını sağlamıştır (Fiş Erümit, Gedik ve Göktaş, 2016, s. 66).

Alan yazında yer alan araştırmalara bakıldığında uzaktan eğitimin tercih edilmesinin en önemli sebebinin, öğrenci ve öğretmenin bir araya gelmesine engel olan; zaman, mesafe, bireyin engel durumları ve sağlık sorunları gibi kısıtlamaların geçici ya da kalıcı bir engel teşkil etmesidir (Yolcu, 2020). Kocayigit ve Uşun’a (2020) göre uzaktan eğitimin faydalar ve sınırlılıklar barındırmaktadır. Uzaktan eğitimin faydaları arasında; farklı eğitim alternatifleri oluşturabilme, eğitimde imkân eşitsizliğini en az seviyeye indirme, eğitimin maliyetini azaltma, katılımcılara daha serbest ve daha zengin içerikli bir öğrenme ortamı sağlama, bireylere kişisel sorumluluk kazandırma gibi faydalar sıralanabilir. Buna karşın uzaktan eğitimde; iletişimin daha kısıtlı olması, öğrencilerin sosyalleşmelerinin sınırlı

olması, bağımsız öğrenme alışkanlığına sahip olmayan öğrencilerin öğrenme güçlüğü yaşaması, çalışan bireylerin istirahat zamanının kalmaması, uygulamalı derslerin kapsam dışında kalması, davranış bozukluklarını düzeltmede etkisiz olmak, iletişim için gerekli alt yapılara bağımlı olmak gibi sınırlılıklar bulunmaktadır.

Eğitimin tüm yöntemlerinde olduğu gibi uzaktan eğitimde de en önemli hedef öğrencinin öğrenmesidir. Hangi türde eğitim yapılırsa yapılsın, eğitimde öğrencinin öğrenmesi için planlamalar yapılır ve uygulanır. Bu planlamalar yapılırken ilk olarak öğrencinin güdülenmesi planlanmaktadır. Öğrencinin eğitime güdülenemediği bir eğitim biçiminde verimlilik beklenmemelidir. Öğrenmek için hazır olmayan bir bireye herhangi bir şey öğretmen mümkün değildir. Güdülenme, öğrenme hareketini başlatmak, sürdürmek, verimi sağlamak ve başarmak için en önemli unsurdur (Dilekmen ve Ada, 2005). Bireylerin tutumlarını etkileyen birçok etkenden bahsedilebilir. Fakat bir tutumun şiddetini, yönünü ve istikrarını belirleyen en büyük etken güdülemedir (Fidan, 2012).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda görevli öğretmenlerin, öğrencilerin derse güdülenmesi esnasında karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada araştırmanın bu esas amacına ulaşmak için ortaokul öğretmenlerinin; "uzaktan eğitim" kavramını nasıl tanımladığı, uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimi nasıl karşılaştırdığı, öğrencilerin güdülenmesi esnasında yaşadıkları sorunların belirlenmesi gibi alt amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Öğrenmede güdülenmenin son yıllarda birçok kez araştırma konusu olması (Bahar, 2018; Ceylan, 2016; Arslan Şeker, 2021; Karatepe, 2019) konunun ne kadar önemli ve tartışılır durumda olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Yukarıda yer alan tartışmalardan da anlaşılacağı üzere yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitim arasında şartlar eşit değildir. Öğrencilerin yüz yüze eğitimde akademik olarak güdülenmesi ile ilgili alanyazında çokça araştırma olmasına karşın uzaktan eğitimde öğrencilerin güdülenmesi ile ilgili yeterli sayıda araştırma olmaması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin uzaktan eğitim esnasında öğrencileri güdülemeleri ile ilgili yaşadıkları sorunlar bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu araştırma uzaktan eğitimin niteliğinin artırılması ve eğitimde imkân eşitsizliğini ortadan kaldırmada önemli bir rolü olan uzaktan eğitim yöntemi esnasında öğrencilerin güdülenmesinin önünde duran engellerin asgariye indirilerek verimliliğinin en üst düzeye çıkarılmasına olanak sağlamak adına öneriler sunması bakımından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Uzaktan eğitim esnasında öğrencilerin güdülenmesine ilişkin yaşanan sorunları belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma nitel araştırma modellerinden bütüncül tek durum desenli betimsel durum çalışmasıdır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre bireylerin doğasının ve eylemlerinin karmaşık ve birbirinden farklı boyutlarda olması nedeniyle insanların davranışlarını araştırırken sınırları önceden çizilerek belirlenmiş metotlar yerine insan davranışına yönelik araştırmalarda daha isabetli veri sunacağı düşünülen nitel araştırma yöntemi seçilmiştir.

Seçilen tek durum desenli betimsel durum modelinde araştırmaya konu olan kavram, olay, kişi veya nesnelere, doğal şartlarına göre ve var olduğu gibi betimlenmeye çalışılır. Bu olguları herhangi bir nedenle etkileme, düzeltme veya değiştirme çabası gösterilmez (Karasar, 2020). Araştırmada veriler, nitel veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ordu ili Ünye ilçesi devlet ortaokullarında görev yapan 15 ortaokul öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubuna dahil olan katılımcılara ait demografik veriler tablo halinde verilmiştir. Kimlik bilgilerinin gizli tutulması açısından katılımcılar K harfi ile kodlanmışlardır.

Tablo 1 Çalışma grubuna ait demografik veriler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Mesleki Kıdem
K1	Kadın	36	14
K2	Kadın	43	19
K3	Erkek	41	17
K4	Kadın	39	18
K5	Erkek	46	22
K6	Erkek	44	21
K7	Kadın	30	6
K8	Kadın	32	10
K9	Erkek	34	9
K10	Kadın	38	14
K11	Erkek	51	26
K12	Erkek	31	8
K13	Kadın	29	6
K14	Erkek	45	21
K15	Kadın	40	18

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 8'inin kadın, 7'sinin erkek olduğu, katılımcıların çoğunlukla 30 yaşının üstünde olduğu, mesleki kıdemlerinin genellikle 10 yılın üstünde olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Katılımcıların görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri yanıtlar aslına uygun kalmak kaydıyla araştırmacı tarafından kısaltılmıştır. Bulaşıcı hastalık riski olduğu için katılımcılarla yüz yüze görüşme imkânı olmadığından görüşmelerin tamamı telefonla yapılmıştır. Yapılan görüşme araştırmacı tarafından not alınarak ve izin veren katılımcıların ses kayıtları alınarak kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları daha sonradan araştırmacı tarafından dinlenerek görüşme tutanakları hazırlanmıştır. Her bir katılımcı ile ortalama 25 dakika görüşme gerçekleştirilmiş, yapılan görüşmelerde katılımcıların kişisel bilgilerinin korunması ve gizlilik ilkesi esas alınarak katılımcıların kimlik bilgileri kayda alınmamıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma grubuna görüşme formunda sorulan sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen verilere betimsel analiz uygulanmıştır. Fenomonoloji çalışmalarında amaç çalışma grubunun fenomene ilişkin tecrübelerinin özünü açığa çıkartmaktır. Bu nedenle fenomenolojik desende bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması gerekmektedir (Sart, 2017). Çalışma grubunun görüşlerinde ifadelerin ne kadar tekrarlandığı önem arz etmektedir (Baş ve Akturan, 2017). Görüşler içerisinde tekrarlanan ifadeler kodları oluşturur. Araştırmacı tarafından bu kodlar uygun kategoriler altında toplanır ve betimsel analizin nitelik yönünden zenginleşmesi sağlanır (Ültay, Akyurt ve Ültay, 2021).

BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubunun vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgulara tablolar halinde yer verilmiştir. Katılımcıların görüşme esnasında kendilerine yöneltilen "Uzaktan eğitimi nasıl tanımlarsınız?" sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların uzaktan eğitim tanımları

Kategori	Katılımcılar	n
Fiziksel olarak farklı ortamlarda yürütülür	K1, K4, K5, K6, K9, K10, K14	7
Teknolojik bir aracı kullanılır	K2, K3, K8, K11, K12	5
Erişim sorununun ortadan kaldırılması	K7, K13, K15	3

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin 3 kategoride toplandığı görülmektedir ve görüşlerin en çok "fiziksel olarak farklı ortamlarda yürütülür" (n=7) kategorisinde

toplandığı görülmektedir. Örnek olarak K1 ve K4 “Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak aynı ortamda olmadan öğrenmeyi sürdürdükleri eğitim biçimidir” görüşünü dile getirmişlerdir. K9 ve K14 benzer ifadeler kullanmış ve “Öğretmen ve öğrencilerin okula gelemediği durumlarda öğretmen ve öğrencinin farklı ortamda yürütülen eğitim şekli” ifadesini kullanmışlardır. Katılımcıların bu görüşleri ile uzaktan eğitim kavramını fiziksel olarak farklı ortamlarda yürütülen bir eğitim şekli olarak tanımladıkları görülmektedir. Uzaktan eğitim kavramı için ilk akla gelen görüşlerden biri olduğu için katılımcıların bu yanıtı sıklıkla tercih etmesi şaşırtıcı değildir.

Katılımcıların görüşlerinin toplandığı bir diğer kategori “Teknolojik bir aracı kullanılır” (n=5) kategorisi olmuştur. Bir diğer görüş olarak K2 ve K3 “Öğrencilerin, öğretmenine ve ders içeriğine ulaşmak için genellikle teknolojik olarak bir aracı kullandıkları eğitim şeklidir.” şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir. Daha çok son yıllarda uzaktan eğitim kavramının internet tabanlı eğitim olarak görüldüğü söylenebilir.

Katılımcıların uzaktan eğitimi tanımlarken görüşlerinden oluşan bir başka kategori de “Erişim sorununun ortadan kaldırılması” (n=3) olduğu görülmektedir. K7, K13 ve K15 birbirlerine paralel olarak “Eğitimde erişim sorununun ortadan kalkması için birçok zorunluluğu ortadan kaldıran ve kendine has bir ortamı olan eğitim yöntemidir.” görüşünü dile getirmişlerdir. Fiziksel olarak bir arada bulunulma zorunluluğunun ortadan kalkması ile birlikte birçok erişim sorununun ortadan kalkacağı düşünülebilir.

Bu görüşlerden yola çıkarak öğretmenlerin uzaktan eğitimi fiziksel olarak farklı ortamlarda, erişim sorununu ortadan kaldıran ve teknolojik bir araç ile gerçekleştirilen eğitim sistemi olarak tanımladıkları söylenebilir.

Katılımcıların görüşme esnasında kendilerine yöneltilen “Uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimi karşılaştırdığınızda ne gibi farklar görmektesiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3 Katılımcıların uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim karşılaştırması

Kategori	Katılımcılar	n*
Dikkat dağıtıcı unsurların varlığı	K2, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12, K14	10
Öğrenci davranış kontrolü güçlüğü	K2, K4, K5, K8, K9, K10, K14, K15	8
Tüm kazanımların verilememesi	K1, K4, K5, K7, K8, K10	6
Kazanım değerlendirme güçlüğü	K1, K3, K6, K7	4
Öğrencinin devam isteksizliği	K7, K11, K12, K13	4
Zaman ve mekân sınırlamasının olmaması	K1, K4, K12, K15	4
Materyal çeşitliliği	K5, K11, K14	3

*Birden fazla kategoride görüş bildiren katılımcı mevcuttur

Tablo 3 incelendiğinde katılımcı görüşlerinin 7 farklı kategori altında değerlendirildiği görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun “Dikkat dağıtıcı unsurların varlığı” (n=10) kategorisinde görüş belirttiği söylenebilir. Örneğin K2 ve K6 “Uzaktan eğitimde öğrencinin bulunduğu ortamlar eğitim-öğretim için hazırlanmış ortamlar olmadığından dikkat dağıtan birçok unsur oluyor. Bu unsurlar öğrenciler için olduğu kadar öğretmenler için de geçerli.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Aynı kategoride değerlendirilen bir diğer görüşe göre K8 ve K10 “Öğrenci ev ortamında derse katıldığı için küçük kardeşi, evcil hayvan vb. dikkat dağıtıcı unsurlar sürekli öğrencinin derse karşı dikkatinin dağılmasına neden oluyorlar” ifadesini kullanmışlardır. Okullarda derslik ortamı tamamen ders işlenmesine yönelik hazırlandığı için ve ders işlenirken tüm okulun dikkat dağıtıcı unsurlara karşı tedbirli davranması nedeniyle okullarda işlenen yüz yüze derslerde öğrencilerin dikkatinin daha az dağılması beklenen bir durumdur.

Katılımcıların uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimi karşılaştırmak için dile getirdiği görüşlerden elde edilen bir diğer kategori ise “Öğrenci davranış kontrolü güçlüğü” (n=8) kategorisidir. Bu kategoride yer alan görüşlerden biri olarak K4, K5 ve K9 “Uzaktan eğitim ile ders işlerken öğrencilerin hareketlerini kontrol etmek, yüz yüze eğitimdeki kadar kolay olmayabiliyor. Öğrenciler kendilerini gördüğümüzü düşünmedikleri için hal ve

hareketlerini daha az kontrol ediyorlar.” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşe benzer bir görüş olarak K15 “Yüz yüze eğitim esnasında öğrenciler ile aynı ortamda olduğumuzdan hareketlerine ister istemez çeki düzen veriyorlar. Uzaktan eğitimde ise sanki hareketlerini göremiyormuşuz gibi düşünerek derste yapılmaması gereken hareketler sergileyebiliyorlar” ifadesini kullanmıştır. Katılımcıların da ifade ettiği üzere öğrenciler öğretmen ile aynı ortamda olmadıklarından hareketlerine çeki düzen verme ihtiyacı hissetmeyerek davranışlarını kontrol altında tutamadıkları söylenebilir.

Katılımcıların önemli bir kısmı “Tüm kazanımların verilememesi” (n=6) kategorisinde görüş bildirmişlerdir. Örnek olarak K1 “Uzaktan eğitimde kazanımlar yüz yüze eğitimdeki kadar yoğunlukla verilemese de yine de eğitime erişim imkânı olmayan durumlarda öğrencilere gerekli kazanımları verebilmenin tek yolu.” görüşünü dile getirmiştir. Benzer şekilde K7 “...yüz yüze eğitimdeki gibi tüm kazanımları vermek mümkün olmuyor...” ifadesini kullanmıştır. Uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyon düzeyinin farklı olduğu düşünülebilir. Bu durumda da öğrencilere konu ile ilgili tüm kazanımları vermeye çalışmak yerine kritik kazanımları vererek kazanım kaybını asgari düzeyde tutmak mümkün olabilir.

Yukarıda belirtilen kategoriler dışında “Kazanım değerlendirme güçlüğü” (n=4) ve “Öğrencinin devam isteksizliği” (n=4) kategorileri katılımcıların uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla olumsuz görüş bildirdikleri kategorilerdir. Bununla birlikte katılımcılar “Zaman ve mekân sınırlamasının olmaması” (n=4) ve “Materyal çeşitliliği” (n=3) kategorilerinde uzaktan eğitim ile ilgili yüz yüze eğitime kıyasla olumlu görüşler bildirmişlerdir.

Katılımcıların uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim kıyaslaması yaptıkları görüşlere bakıldığında uzaktan eğitimde dikkat dağıtıcı unsurların varlığı en büyük sorun olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca öğrencilerin davranışlarını kontrol etmenin güç olması ve uzaktan eğitimde tüm kazanımların verilmesine imkân olmaması da göze çarpan diğer kategorilerdir. Katılımcıların görüşlerine dayanarak uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla öğrencinin motivasyonu, dikkatinin sağlanması, davranışlarının kontrol edilmesi, kazanımların verilmesi vb. konularda yetersiz olduğu söylenebilir. Bununla birlikte uzaktan eğitimde yüz yüze eğitime kıyasla zaman ve mekân kısıtlaması olmaması ve görsel materyallerin çeşitliliğinin daha olumlu unsurlar olduğunu söylemek mümkündür.

Katılımcıların görüşme esnasında kendilerine yöneltilen “Uzaktan eğitimde öğrencilerin güdülenmesinde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” sorusuna verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 Öğrencilerin güdülenmesine karşılaşılan güçlükler

Kategori	Katılımcılar	n*
Yöntem sınırlılığı	K1, K3, K4, K5, K7, K8, K10, K15	8
Fiziki materyal sınırlılığı	K4, K6, K8, K9, K10, K14, K15	7
İletişimin sınırlılığı	K2, K3, K6, K11, K13	5
Öğrencileri tanıma güçlüğü	K5, K7, K12, K15	4

*Birden fazla kategoride görüş bildiren katılımcı mevcuttur

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların, öğrencilerin güdülenmesinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin 4 kategori altında toplandığı görülmektedir. Bu kategorilerden “Yöntem sınırlılığı” (n=8) en çok görüşün yer aldığı kategorilerden biri olmuştur. K7, K8 ve K15 bu kategoride görüşlere bir örnek olarak “Uzaktan eğitimde öğrenciyi güdüleyebilmek için kullanabileceğim teknikler çok sınırlı olduğu için çeşitlilik sağlayamıyorum.” görüşünü belirtmişlerdir. Öğrencilerin derse güdülenmesinde öğretmenlerin kullandığı tekniklerin bir kısmının fiziki hareketlere dayandığı göz önünde bulundurulduğunda uzaktan eğitimde öğrencilerin derse güdülenmesinde kullanılabilecek tekniklerin kısıtlı olması beklenen bir durumdur.

“Fiziki materyal sınırlılığı” (n=7) kategorisi, katılımcıların görüşlerinin en çok toplandığı kategorilerden biri olmuştur. Bu kategoride değerlendirilen görüşlere örnek olarak K6 “Uzaktan eğitimde öğrenciyi güdülerken ek materyal kullanmak çok mümkün olmuyor. Öğrenci materyale direkt temas edemediği için istediğim düzeyde güdülenmiyor” görüşünü

dile getirmiştir. Öğrencinin derse güdülenmesi için öğretmen tarafından kendisine verilen materyale dokunması fazladan bir duyunun da kullanılması anlamına geleceğinden, uzaktan eğitimde bunun dezavantajının olduğu görülmektedir.

Katılımcıların, öğrencileri derse güdülemede yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinin oluşturduğu bir başka kategori “İletişimin sınırlılığı” (n=5) kategorisidir. Bu kategoride yer alan görüşlerden biri olarak K11 “*Öğrencilere doğrudan seslenemediğim için iletişimin çok sağlıklı olduğunu düşünmüyorum*” ve K13 “*Derste zaman zaman kendi kendime konuştuğumu düşünüyorum. Yüz yüze eğitimdeki gibi bir iletişim mümkün değil.*” görüşünü dile getirmişlerdir. Yüz yüze eğitimde derslik ortamında öğrencilerin derse katılırken herhangi bir araç kullanmıyor olması iletişimin daha güçlü olmasını sağlamaktadır. Uzaktan eğitimde öğrencilerin iletişim kurmak için fazladan çaba sarf etmesinin gerekliliği iletişimi zayıflatmaktadır denilebilir.

Çalışma grubuna dahil olan öğretmenlerin öğrencileri derse güdülemede yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşlerinden elde edilen bir diğer kategori ise “Öğrencileri tanıma güçlüğü” (n=4) kategorisidir. K5 bu kategoride “*Öğrenciler ile birbirimizi şahsen tanımadığımız için birbirimizin karakterlerine göre hareket edemiyorum*” şeklinde görüş belirtmiştir. K15 ise benzer bir ifade ile “*Yüz yüze eğitime ara verildiğinde henüz tam olarak tanıyamadığım öğrenciler vardı. Uzaktan eğitimde ise bu fırsat tamamen ortadan kalktı.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Yüz yüze eğitimde öğrencilerin ruhsal durumlarını anlamak mümkündür. Ancak arada bir araç olduğunda öğrencinin yüzünü görmeden öğrencinin ruh haline ilişkin herhangi bir yorum yapmak mümkün değildir. Bu durumda da öğretmenlerde öğrencilerin kişiliklerine ilişkin bir fikir oluşmasının güçleştiğini söylemek mümkündür.

Katılımcıların görüşlerine dayanarak, uzaktan eğitimde öğrencilerin derse güdülenmesinde kullanılan tekniklerin, fiziksel materyallerin ve öğretmen ile öğrencinin arasındaki iletişimin sınırlı olmasından dolayı öğretmenlerin öğrencileri derse güdülemede sorun yaşadığı, ayrıca öğretmenlerin uzaktan eğitim esnasında öğrencileri tanımakta güçlük çekmesi ve bu durumun da öğrencileri derse güdülemede bir engel teşkil ettiği söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğretmenlerin uzaktan eğitim esnasında öğrencilerin derse güdülenmesinde yaşanan sorunları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bulgulara göre birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı ve alt amaçlarına yönelik sorulan sorulara verdikleri yanıtlara göre katılımcıların “uzaktan eğitim” kavramını öğretmen ve öğrencinin fiziksel olarak farklı ortamlarda olduğu, erişim sorununu ortadan kaldıran ve teknolojik bir araç ile gerçekleştirilen eğitim sistemi olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Alan yazında uzaktan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer tanımların yer aldığını görmek mümkündür. Örneğin Uşun (2006) uzaktan eğitim kavramını “kaynak ile alıcının öğrenme – öğretme sürecini birbirlerinden ayrı ortamlarda bulunduğu, alıcılarına “esneklik” ve “bağımsızlık” olanağı tanıyan, öğrenme – öğretme süreçlerinde teknoloji ve yöntemlerin kullanıldığı, kaynak ile alıcılar arasındaki iletişimin etkileşimli teknolojilerle sağlandığı eğitim teknolojisi uygulamasıdır” şeklinde tanımlamıştır. Elçiçek’e (2022) göre uzaktan eğitim içinde bulunduğu çağın teknolojisini kullanarak farklı ortamlarda bulunan öğrenci, öğretmen ve içerik arasında etkileşim sağlayan bir yaklaşımdır. Rice’a (2006) göre de uzaktan eğitim öğrenim grubunun ayrı ortamlarda olduğu ve öğrencileri, kaynakları ve öğretmenleri birbirine bağlamak için etkileşimli iletişim teknolojilerinin kullanıldığı kurum tabanlı eğitim yapısıdır. Bu tanımlar ile katılımcı öğretmenlerin uzaktan eğitim tanımlarının benzer olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer alt amacı doğrultusunda katılımcılara uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimi kıyaslamaları istenmiş ve elde edilen bulgulardan; uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında dikkat dağıtıcı unsurlar, davranış kontrolü, öğretmen ve öğrenci motivasyonu ve kazanımların tümünün verilebilmesi açısından yetersiz olduğu;

zaman ve mekân esnekliği ve görsel materyallerin çeşitliliği konusunda ise daha üstün olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Alan yazında konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde uzaktan eğitim esnasında, öğrencilerin buldukları ortamın eğitim-öğretime elverişli olmamasının etkisi ile dikkatlerinin dağılmasının daha kolay olduğu yönünde çalışmalar olduğu görülmektedir (Çoban, 2021; Sarıbiyık, 2022). Öztaş (2021) yaptığı çalışmada uzaktan eğitim derslerinde öğretmenlerin, öğrencilerin davranış bozuklukları ile ilgili yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Beşaltı (2021) ise araştırmasının sonucunda uzaktan eğitim ile istenilen kazanımların tümünün verilemediğine dikkat çekmiştir. Bunlarla birlikte Yıldız (2015) ve Törün (2021) farklı zamanlarda yaptıkları çalışmalarla uzaktan eğitimin zaman ve mekân bağımsızlığı sağladığını ortaya koymuşlardır. Araştırmanın sonuçlarının alan yazındaki çalışmalarla örtüştüğü görülmüştür.

Çalışma grubuna dahil olan öğretmenlere, araştırmanın alt amaçlarına göre sorulan sorulara vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgulara göre uzaktan eğitimde öğrencilerin derse güdülenmesinde en çok; kullanılan güdüleme tekniklerinin sınırlı olması, fiziksel materyallerin ve iletişimin sınırlı olmasından dolayı sorun yaşandığı, ayrıca öğretmenlerin uzaktan eğitim esnasında öğrencileri tanımakta güçlük çekmesi nedeniyle de öğrencileri derse güdülemede sorun yaşadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öztaş (2021) araştırmasında öğretmenlerin uzaktan eğitimde öğrencilerle iletişimlerinde sorun yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir şekilde Yıldız (2015) araştırmasının sonucunda uzaktan eğitim esnasında yüz yüze eğitimdeki gibi iletişim sağlanamadığı sonucuna ulaşmıştır. Çetin ve Akduman (2022) yaptıkları çalışmada öğrencilerin derse güdülenmede güçlük çektiğini ve motivasyonlarının düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Karadağ Yılmaz, Savaş ve Kalkan (2022) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimde sınıf yönetimi ve öğretim materyalleri konusunda yetersiz oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Alan yazında yapılan incelemede araştırmanın “öğrencileri tanımama” sorununa ilişkin sonucuna benzer bir sonuca ulaşmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sonuç dışındaki öğrencileri güdülemede yaşanan sorunların alan yazındaki diğer araştırmaların da sonuçlarında yer aldığı görülmektedir.

ÖNERİLER

Öğretmenlerin öğrencileri derse güdülemeleri esnasında karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre araştırmacılara ve uygulayıcılara çeşitli öneriler getirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Araştırmacılara Öneriler

- Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığında görevli öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Aynı araştırma farklı kademedeki öğretmenlerle ya da üniversitelerdeki öğretim görevlileri ile tekrar yapılarak sonuçlarının karşılaştırılması önerilir.
- Uzaktan eğitimde öğrencilerin derse güdülenmesi ile ilgili yaşanan sorunların bir başka açıdan da değerlendirilmesi amacıyla öğrencilerle “uzaktan eğitimde derse güdülenme” konusunda bir çalışma gerçekleştirilerek bu araştırmanın sonuçları ile karşılaştırılması önerilir.

Uygulayıcılara Öneriler

- Uzaktan eğitimde derse güdülenme ile ilgili yaşanan sorunların başında öğrencilerin derslere eğitim-öğretime uygun olmayan ortamlarda katılmasından dolayı dikkat dağınıklığının çok fazla olması gelmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin veliler ile görüşerek uzaktan eğitim dersleri esnasında öğrencinin dikkatini dağıtacak durumlara karşı tedbirler alması istenebilir.
- Okul yöneticileri tarafından uzaktan eğitimin zorunlu olduğu hallerde, öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması için derslere devamın artırılması yönünde öğretmen ve öğrencilere telkinlerde bulunması önerilir.

- Eğitim yöneticilerine, buldukları bölgelerdeki internet ve teknoloji alt yapılarının geliştirilmesi yönünde kamusal kaynakların geliştirilmesine yönelik araştırmalar ve çalışmalar yapmaları önerilir.
- Öğretmenlerin uzaktan eğitime özel materyal geliştirmeleri ile ilgili hizmet içi eğitimlere katılarak, uzaktan eğitime özel ders içerikleri ve materyaller geliştirmeleri yönünde mesleki gelişimlerinin sağlanması önerilir.
- Eğitim yöneticilerinin, uzaktan eğitimle verilmesi gereken kazanımların sadeleştirilerek beklenti ve hedeflerin ulaşılabilir olması yönünde çalışmalar yapmaları önerilir.

KAYNAKÇA

- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan eğitim: bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Arslan Şeker, H. (2021). *Lise öğrencilerinin akademik güdülenme düzeylerinin yordayıcıları olarak akran ilişkileri, anne-baba davranışları ve sosyal-duygusal öğrenme düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bahar, E. (2018). *Motivation of young learners towards learning English in Turkish state schools*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Balaman, F. ve Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri (3.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Beşaltı, M. (2021). *Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı gerçeklik şokları*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Ceylan, E. (2016). *An exploratory study on the relationship between motivation types, metacognitive awareness, and EFL listening proficiency*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çetin, S. ve Akduman, D. (2022). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 55(1), 119-146.
- Çoban, E. (2021). *Coğrafya öğretmenlerine göre uzaktan eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Dilekmen, M. ve Ada, Ş. (2005). Öğrenmede güdülenme. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(11), 113-123.
- Elçiçek, M. (2022). Uzaktan eğitim engelleri: Bir meta-sentez çalışması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 35-45.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fiş Erümit, S., Gedik, N. ve Göktaş, Y. (2016). Türkiye’de öğretim teknolojilerinin gelişimi: 1984-2015 dönemi. K. Çağıltay ve Y. Göktaş içinde, *Öğretim Teknolojilerinin Temelleri* (s. 57-79). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Holmberg, B. (1994). *Theory and Practice of Distance Education*. London: Routledge.
- Karadağ Yılmaz, R., Savaş, H. ve Kalkan, S. (2022). Katkıları ve sorunlarıyla uzaktan eğitime farklı bir bakış: Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 277-296.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik.

- Karatepe, H. (2019). *Lise öğrencilerinin akademik güdülenme, okula bağlanma ve okuldaki temel psikolojik ihtiyaçları ve arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pedem Yayıncılık.
- Kocayığıt, A. ve Uşun, S. (2020). Milli eğitim bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Öztaş, B. (2021). *Covid-19 sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına yönelik yeterlilik algıları ve uzaktan eğitime ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Rice, K. L. (2006). A comprehensive look at distance education in the K-12 context. *Journal of Research on Technology in Education*, 38(4), 425-448.
- Sarıbıyık, B. (2022). *Covid-19 sürecinde ortaokul matematik dersinin uzaktan eğitim yoluyla uygulanmasının öğrenci ve öğretmen görüşleri çerçevesinde incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Sart, G. (2017). Fenomenoloji ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz. F. N. (Ed). içinde, *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (s. 70-82). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seaman, J. E., Allen, I. E. ve Seaman, J. (2018). *Grade increase: Tracking distance education in the United States*. Babson Survey Research Group.
- Törün, F. (2021). *İzmir'de bulunan Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM) öğretmenleri ve öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açıları*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201. doi:10.21733/ibad.871703
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2015). *Uzaktan eğitim programlarında ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik bilgi, inanç ve uygulamaları arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.